Reclassering Nederland

Ministerie van Veiligheid en Justitie
Mr. G.A. van der Steur
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Reclassering Nederland
Landelijk kantoor

Vivaldiplantsoen 100-200
3533 JE Utrecht
Postbus 8215
3503 RE Utrecht

Datum 30 maart 2015
Onderwerp concept-Contourennota Modernisering Wetboek van Strafvordering

Briefnummer
Contactpersoon
Uw kenmerk

Geachte heer Van der Steur,

Hierbij reageer ik mede namens het Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclassering en Stichting Verslavingsreclassering GGz op de concept-Contourennota Modernisering Wetboek van Strafvordering en een begeleidende brief die wij op 3 februari 2015 ontvingen.

Met interesse heb ik kennis genomen van de voorstellen in de concept-Contourennota. In mijn reactie zal ik vooral ingaan op die voorstellen die consequenties hebben voor de organisatie en de werkwijze van de reclassering. Dat laat onverlet dat ik overige onderwerpen ook van groot belang acht.

Na enkele algemene opmerkingen zal ik achtereenvolgens ingaan op de volgende onderwerpen uit de concept-Contourennota: het professioneel verschoningsrecht, de alternatieven voor voorlopige hechtenis, de strafbeschikking, het bewijs, het jeugdstrafprocesrecht en de oplegging en verlenging van de tbs-maatregel.
In mijn reactie heb ik de volgorde van de onderwerpen in de concept-Contourennota aangehouden.

Algemeen: doelstellingen en uitgangspunten van de modernisering
Reclassering Nederland, Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclassering en Stichting Verslavingsreclassering GGz (3RO) zijn het eens met de doelstellingen van de modernisering van het wetboek van Strafvordering zoals genoemd in paragraaf 2.2. van uw brief. Ook voor de 3RO staat voorop dat het wetboek waarborgt dat het onderzoek in een strafzaak, de berechting en tenuitvoerlegging zorgvuldig en voortvarend plaatsvinden met inachtneming van de (grond)rechten van burgers zoals het uit het EVRM voortvloeiende recht op

een eerlijk proces. Adequaat en rechtvaardig overheidsoptreden is een belangrijke voorwaarde voor het vertrouwen van burgers in de overheid en de samenleving. En (uiteraard) onderschrijven de 3RO de doelstelling van een effectieve en persoonsgerichte tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen.

Verder delen de 3RO de in hoofdstuk 3 van uw brief genoemde uitgangspunten. Met name het uitgangspunt dat de modernisering moet bijdragen aan een verbetering van de strafrechtspleging, waarbij het gaat om de efficiëntie van het proces èn het waarborgen van de kwaliteit van de strafprocedure in het kader van de rechtsbescherming en het voorkomen van onjuiste uitspraken.
In paragraaf 3.5 geeft u aan dat u voornemens bent om bij de modernisering nadrukkelijk te bezien welke regels op het niveau van de wet behoren te worden geregeld en welke regels in een amvb kunnen worden opgenomen. Ik wil hierbij wijzen op het risico dat (verschillende) amvb's leiden tot onoverzichtelijkheid en ontoegankelijkheid van de wettelijke regeling. Regels op het gebied van het strafprocesrecht dienen dan ook zoveel mogelijk in de wet zelf neergelegd te worden, mede vanuit het oogpunt van rechtsbescherming en rechtsstatelijkheid.

Professioneel verschoningsrecht
Op pagina 38 van de concept-Contourennota (hierna: Contourennota) wordt aangekondigd dat in een afzonderlijk wetsvoorstel enkele aanpassingen zullen worden aangebracht in het professioneel verschoningsrecht.
Reclasseringswerkers hebben ook een verschoningsrecht op grond van de jurisprudentie van de Hoge Raad (HR 20 juni 1968, LJN AC4872, NJ 1968/332. Zie ook ECLI:NL:HR:2012:BX4269). Hoewel het niet vaak voorkomt dat een beroep op dit verschoningsrecht wordt gedaan, willen de 3RO graag vroegtijdig betrokken worden bij de voorbereiding van dit wetsvoorstel.

Alternatieven voor voorlopige hechtenis
Op pagina 47 en verder van de Contourennota geeft u aan dat u voornemens bent om de alternatieven voor de toepassing van de voorlopige hechtenis een betere wettelijke inbedding te geven. Dit zal tot uitdrukking komen in een wettelijke verankering van de schorsingsvoorwaarden zoals in het jeugdstrafrecht. Ik ben het met deze voornemens en de onderbouwing daarvan volledig eens. Vooral met uw constatering dat een schorsing van de voorlopige hechtenis onder voorwaarden de mogelijkheid biedt om het gedrag van een verdachte direct positief te beïnvloeden. Verdachten zijn – zoals u ook terecht schrijft - in die vroege fase van het strafproces veelal het meest gemotiveerd, hetgeen een belangrijke succesfactor is voor het welslagen van de gedragsverandering. Door persoonsgerichte voorwaarden met reclasseringstoezicht en zo nodig ondersteund door elektronische controle, zal de recidive verminderen waardoor de samenleving nog beter wordt beschermd. Het in de wet opnemen van de schorsingsvoorwaarden zal leiden tot meer rechtszekerheid en voor de reclassering tot een stevigere "stok achter de deur".

Dit zijn dezelfde argumenten voor de per 1 april 2012 ingevoerde wet voorwaardelijke sancties waarmee de 3RO inmiddels positieve ervaringen hebben opgedaan. Een in de wet vastgelegde lijst met voorwaarden mag echter niet ten koste gaan van de flexibiliteit, creativiteit en maatwerk. Het is daarom belangrijk dat die lijst niet limitatief is, maar er een zogenaamde 'restcategorie' aan de lijst wordt toegevoegd ("andere voorwaarden, het gedrag van de verdachte betreffende") die de ruimte geeft om in iedere zaak voorwaarden te formuleren die specifiek zijn gericht op de persoonlijke omstandigheden en het gedrag van een verdachte. Uiteraard dienen de wettelijk vastgelegde schorsingsvoorwaarden actueel te zijn. De 3RO worden dan ook graag betrokken bij de voorbereiding hiervan.
De 3RO vinden dat het uitgangspunt van de strafrechtspleging in deze fase moet worden: vrijheids*beperking* door middel van persoonsgerichte interventies. Indien dit echt niet mogelijk blijkt te zijn, kan worden overgegaan tot vrijheids*beneming*. Uit de wet moet blijken dat voorlopige hechtenis een 'ultimum remedium' is.

Verder gaat u de mogelijkheden bekijken voor de invoering van aan de verdachte in het voorbereidend onderzoek op te leggen vrijheidsbeperkende en gedragsbeïnvloedende maatregelen in die gevallen waarin (nog) geen voorlopige hechtenis mogelijk is. U denkt daarbij aan gebieds- of contactverboden, gedragsinterventies en een zorgaanbod. Aangezien door een dergelijke maatregel in een vroegtijdig stadium aan gedragsbeïnvloeding kan worden gewerkt, sta ik hier positief tegenover. Bovendien biedt bijvoorbeeld een gebiedsverbod de mogelijkheid om het slachtoffer te beschermen. Een voorwaarde voor de effectiviteit van een dergelijke maatregel is wel dat de reclassering hierbij duidelijk in de wet omschreven bevoegdheden krijgt toebedeeld (reclasseringstoezicht). De ervaringen met de huidige in artikel 509hh Wetboek van Strafvordering genoemde regeling van de gedragsaanwijzing laten de noodzaak hiervan zien.

Strafbeschikking en de ZSM-werkwijze
In paragraaf 2.3.2. op p. 57 over de vervolging door een strafbeschikking staat vermeld dat in het kader van de onderhavige wetgevingsoperatie niet is voorzien in een wijziging van de regeling van de strafbeschikking. Wel wordt een vervroegd evaluatieonderzoek aangekondigd naar aanleiding van het rapport "Beschikt en gewogen" van de Procureur-Generaal bij de Hoge Raad (2014). In een apart wetgevingstraject zal vervolgens worden bezien in hoeverre de wettelijke regeling van de strafbeschikking wijziging behoeft.
De 3RO zijn het met dit voornemen eens. Vanwege de nauwe relatie met de ZSM-werkwijze wil ik hierop vooruitlopend alvast het volgende kenbaar maken. De 3RO zijn enthousiast over de ZSM-werkwijze en willen daaraan graag een bijdrage blijven leveren. Wel wordt het naar de mening van de 3RO steeds belangrijker om aandacht te hebben voor de rechtspositie van de verdachte en de zorgvuldigheid van de uitwisseling van de persoonsgegevens over de

Handelsregister KvK Utrecht 41085610

verdachte door betrokken partijen aan de ZSM-tafel. De 3RO worden graag nauw betrokken bij het evaluatieonderzoek en het wetgevingstraject.

Het bewijs
De 3RO hebben met instemming kennis genomen van uw voornemen vermeld in paragraaf 2.4.4. dat in de wet, of in ieder geval in de toelichting daarop, in lijn met de jurisprudentie van de Hoge Raad tot uitdrukking zal komen dat rapportages die zijn uitgebracht ter voorlichting aan de rechter over de persoon van de verdachte (zoals (Vroeghulp)rapporten van de Reclassering of van de Raad voor de Kinderbescherming) niet als bewijsmiddel gebruikt kunnen worden.

Jeugdstrafprocesrecht
De 3RO onderschrijven de gedachte die staat geformuleerd in paragraaf 2.6.2. om bij jongvolwassenen bepaalde procedurele rechten die gelden voor jeugdigen ook toe te kennen aan jongvolwassenen op het moment dat de OvJ kenbaar heeft gemaakt dat hij voornemens is een straf of maatregel uit het jeugdstrafrecht te vorderen. Op het moment dat de ontwikkeling van de jongvolwassene aanleiding geeft om het jeugdstrafrecht toe te passen, dan is het inhoudelijk gezien logisch dat op dezelfde gronden bepaalde procedurele rechten voor jeugdigen van toepassing zijn.
Wel acht ik het van belang dat bij het aanpassen van de strafvorderlijke bepalingen kritisch wordt bekeken in hoeverre de procedurele rechtspositie van de jongvolwassene daadwerkelijk wordt versterkt en niet die van anderen zoals bijvoorbeeld de ouders. Het doel van elke wettelijke bepaling moet daarom helder zijn en in elk concreet geval moet bekeken kunnen worden of de betreffende bepaling ten goede komt aan de jongvolwassene. Zo is bijvoorbeeld niet elke jongvolwassene gebaat bij een grotere betrokkenheid van de ouders. Bij het toepassen van procedurele rechten voor jeugdigen op jongvolwassenen moet volgens de 3RO daarom maatwerk mogelijk zijn.

Oplegging en verlening van de tbs-maatregel
In paragraaf 2.6.3. wordt aangegeven dat de procedures voor de berechting van personen die lijden aan een psychische stoornis of verstandelijke beperking worden bekeken, evenals de procedures inzake de oplegging en de verlenging van de tbs-maatregel. Volgens de 3RO is het inderdaad noodzakelijk dat deze procedures worden gestroomlijnd, vereenvoudigd en verduidelijkt. Deze procedures zijn momenteel ontoegankelijk omdat ze versnipperd en in verschillende wetboeken zijn geregeld. Ook is sprake van onduidelijkheden zoals bijvoorbeeld inzake de eisen waaraan de psychiatrische verlengingsadviezen moeten voldoen indien de tbs gestelde niet van overheidswege wordt verpleegd (artikel 509o lid 3 wetboek van Strafvordering juncto artikel 48 Reglement verpleging ter beschikking gestelden) en welke partij de opdrachtgever is van deze adviezen.

Verder kan ik me er in vinden dat de in de Contourennota fundamentele kwesties worden bezien. Een aanzienlijk deel van de cliënten van de 3RO lijdt aan een psychische stoornis of verstandelijke beperking. Verder zijn de 3RO dagelijks betrokken bij de advisering over het opleggen en verlengen van de tbs-maatregel en behoort het tot de taken van de 3RO om toezicht te houden op de voorwaardelijke modaliteiten van de tbs-maatregel. De 3RO zijn dan ook graag bereid om mee te werken aan de voorbereidingen van de aanpassing van de huidige regelingen.

Tot slot

De 3RO blijven graag betrokken bij de totstandkoming van een nieuw Wetboek van Strafvordering, in elk geval voor zover het de hierboven genoemde onderwerpen betreft.

Met vriendelijke groet,